

Skæbner i Tibet

Fra munkelærling til slave, fra kok til selvstændig landmand

Pludselig begynder stemmen at dirre, den knækker over, og den gamle mand tier, mens tårerne stille løber ned over de solbrune, furede kinder. Erindringerne er blevet for følelsestunge, og samtalen må skifte spor.

Denzing Daqi er 75 år. Han er bonde i Zhangle-landsbyen i Chenbuan-distriktet i den vestlige udkant af Tibets hovedstad Lhasa, og hans historie er den historie, som mange fra den generation kan fortælle. Om det Tibet, der ikke var noget lykkeligt Shangri-La, men en munkestat, hvor livegenskab og slaveri var hverdag for tusinder.

Denzing er enkemand nu, men far til fem og med en søn og svigerdatter boende på den gård, der er hans. I 40 år har han boet i Zhangle, men oprindelig var han først munkelærling, siden livegen.

“Liver i gamle dage var ikke som nu. Vi måtte arbejde dag og nat, der var ingen tid til hvile. Jeg var 10 år gammel, da jeg blev munkelærling og sat til at tjene en gammel munk. Mange dage fik jeg kun en skål bygmelsgrød at spise. Jeg var i Drepung-klosteret i flere år, men da jeg hørte, at Folkets Befrielseshær kom, flygtede jeg fra klosteret sammen med 25 andre, der var i samme situation. Vi deltog i anlæggelsen af en vej til Lhasa. Det tog tre måneder, og da vi var færdige, fik vi nogle sølvmonter af befrielseshæren og var meget glade.

Tre af os vendte tilbage til Drepung. Jeg gjorde det, fordi jeg jo var troende. Men jeg blev slået af de gamle munke, fik 100 piske-slag, fordi jeg havde arbejdet for han-kineserne. Derefter fik jeg at vide, at jeg ikke kunne blive munk, og sammen med de to andre blev jeg lejet ud til nogle godsejere som slave. Jeg blev sendt langt væk, til grænsen mod Indien, hvor jeg arbejdede i flere år på et gods.

Men i 1959, efter den demokratiske reform, vendte jeg tilbage til Lhasa-egnen, hvor jeg er født. Jeg blev sendt til denne landsby som kok, for som slave havde jeg lært at lave mad. Men efter et år blev jeg landmand og fik min egen

jord at dyrke. Jeg har i dag 16 mu land, 4 køer, 3 tyre, 3 tyrekalve og nogle får og geder til slagtning og salg på markedet. Vi dyrker byg, hvede og kartofler, og da vi ikke er så mange på gården, lejer vi noget ud til grønsagsdyrkere.

Huset, vi bor i nu, er bygget i 1984 for en 2-3000 yuan. Jeg har ingen gæld og behøver ikke at låne til såsæd og gødning”.

Der er stolthed i stemmen, og den bliver understreget, da et slidt regnskabshæfte bliver fundet frem. År for år er her anført investering og resultat af landbrugsindsatsen. “Sidste år tjente min søn og jeg tilsammen 59.000 yuan, og vi betaler ingen skat, takket være partiet og regeringen”.

Regne- og skrivefærdigheden er ikke en arv fra tiden i Drepung som klosterlærling. “Jeg lærte intet i klosteret, var analfabet. Først efter 1959, mens jeg var kok, lærte jeg at læse og skrive på aftenskole, støttet af partiet og regeringen”.

Som det fremgår af de to netop foregående citater, nævner Denzing ofte parti og regering. Men han er ikke selv partimedlem, for han er stadig troende buddhist, beder hver dag og giver også almisser til de tiggermunke, der kommer til landsbyen. Men. Den gamle mand banker ihærdigt med en finger på regnskabshæftet: “Det her er det vigtigste. Budgettet skal holdes. Det er også religion!”

Som nævnt bor den ældste søn på gården sammen med sin kone. Tre døtre er offentligt ansat – og den yngste søn er familiens sorte får. “Jeg er meget vred på ham. Han kom ind i hæren, men var ikke flittig og blev kritiseret af ledelsen. Han ved ikke noget om det gamle Tibet, han skulle have levet der for bedre at værdsætte det moderne liv. Nu er han bonde her i landsbyen, men han hører ikke til huset her”.

Det er nu, Denzing har svært ved at kontrollere stemmen: “Når jeg taler om det gamle Tibet, kan jeg ikke afslutte mine sætninger. For det var jo ikke sådan, at mine forældre sendte

Denzing Daqi: "Som munkelærling måtte jeg binde rebet om livet stramt til for at holde sulten ud."

mig til klosteret. Men det var sædvanen, at munkene kom til landsbyen og sagde: Her er to sønner, vi ønsker den ene.

Mine forældre havde kun mig, men alligevel tog munkene mig, da jeg var ti år. Uden mig og min arbejdskraft havde mine forældre problemer. Jeg hørte fra slægtninge, da jeg var 13 år, at de sultede og døde. Jeg ville til begravelsen, men fik nej fra munkene. Først dagen efter måtte jeg gå ..."

Da Denzing igen har fået kontrol over følelser og stemme, siger han: "Jeg var ulykkelig i det gamle Tibet, men lykkelig i det nye. Nu sparer jeg penge sammen for at renovere huset og tilføje det en overetage. Jeg håber, at mine børn og børnebørn vil bruge det og arbejde hårdt for at skabe et bedre liv. Mine børnebørn skal studere. Jeg var analfabet. Jeg håber, at de vil være videnskabsfolk. Men ønsker de at blive forretningsmænd, er det også i orden med mig".

Foto: Brink

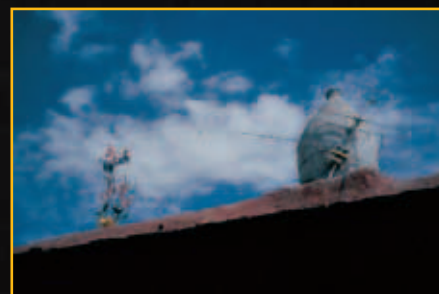
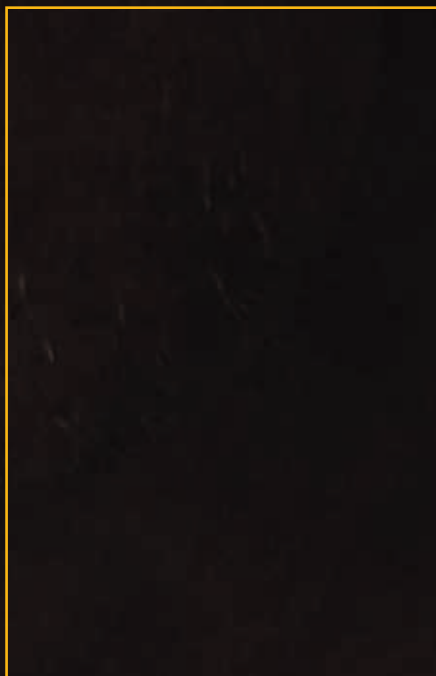

Foto: Brink

Gårdens tag med bedeflag og den hellige hvide sten – med en praktisk moderne anvendelse.

FAKTA

Tsampa

Tsampa fungerer som tibetanernes rugbrød. Det er grundbestanddelen i ethvert måltid, til hverdag og til fest. Tsampa er ristede, uafskallede bygkorn malet til mel. Kornet er det specielle tibetanske højlandsbyg, qingke. Som sådan er det bare mel, som al mel – men dette mel bruges ikke til at bage med. Det kan æltes op til en transportabel lille dejbolle, blandet med yaksmør eller vand eller te eller sågar øl! Altid ved hånden, fastfood på gammeldaws facon.

HJH

Foto: Jonas Abstrøm

Familiens sodsvættede køkken og opholdsrum.

For to år siden startede landsbyen en lille kollektiv yoghurtfabrik. Der er to ansatte, og produkterne sælges i Lhasa. Overskuddet er på 30-40.000 yuan, og det bruges til gavn for de fattige i landsbyen. Man hjælper dem fx med at bygge hus eller med at købe nye møbler.

To mennesker forbundet i et skæbnefællesskab af kærligheden og troen på kommunismen

Historien om tibetanerpigen Baizhen og kineseren Sheng Jingli er typisk for en del af udviklingen i Tibet – og en lille brik i en stadigt pågående diskussion om kinesificering af regionen, hvor anklagerne udefra lyder på, at kineserne fortrænger den oprindelige befolkning, der lidt efter lidt bliver til mindretal i eget land.

Diskussionen er, som så mange andre diskussioner om Tibet, rig på følelser og rig på

FAKTA

Smørte

I Tibet undgår man ikke sin skæbne. I hvert fald ikke, hvis man aflægger besøg under mere private former. Og i hvert fald ikke, når det gælder nationaldrikken smørte. Hvor man end kommer frem, står venlige mennesker parat til at skænke bredfyldt mæl. Naturligvis nipper man høfligt – for straks at få fyldt koppen op igen og blive nødt på ny. Den eneste fordel ved det er, at der kun er meget få ting, der smager værre end varm smørte – en af dem er kold smørte! Nå, smag og behag er forskellig, og der findes faktisk udlændinge, som synes rigtig godt om fænomenet.

Som navnet siger, handler det om te med smør. Først laver man noget meget stærkt og meget sort te. Det blandes op med kogende vand, en god klat smør – helst yak, naturligvis – lidt salt og soda. I den moderne verden gøres det bedst i en

blender! Det lysegule bryg hældes i kopper eller små brede skåle af træ, og det serveres gerne sammen med hjemmebrygget undergæret øl af højlandsbyg. Skal det være rigtig fint, sættes der en lille klat smør på kanten af de højtærede gæsters glas.

JB

modstridende taloplysninger, som den ene part bruger til at slå den anden i hovedet med. Nogle tal er simpelthen propagandamæssigt over- eller underdrevne, andre bliver simpelt hen skæve, fordi de er definitionsafhængige.

Det blandede ægteskab Baizhen-Sheng Jingli er langt fra noget usædvanligt, og parret har tre børn, der i dag er voksne: Skal de defineres som tibetanere eller som kinesere? Centralregeringen i Beijing har et pragmatisk forhold til det spørgsmål: Børnene i blandede ægteskaber kan vælge selv.

Men det forhindrer altså ikke, at den form for integrationsproces er med til at bringe forstyrrelser ind i diskussionen om befolkningsudviklingen.

Baizhen og Sheng Jingli har et afslappet forhold til det. Deres børn, to døtre og en søn, har fået uddannelse på universitet i Sichuan-provinsen, men har valgt at leve og arbejde i det Tibet, der også er blevet forældrenes skæbne.

For ægteskabet har krævet en pris: Sheng Jingli, født i 1938, sidder i dag delvis lammet i lejligheden i det indre Lhasa. Han har ikke kunnet tåle den tynde luft i den 3,5 kilometer højt beliggende hovedstad og har haft helbredsproblemer, der for seks år siden udløste lammelse i benene. Ægteparret prøvede inden da at flytte til Sichuan-provinsen, men her var det tibetanerkvindens helbred, der protesterede, hvorefter de valgte livet i Lhasa med de problemer og den risiko, det indebar for ham. "Alle steder kan man bo, og alle steder kan man blive begravet", lyder det fra den 60-årige Baizhen, der fører ordet.

Det er hende, der fortæller historien om den kinesiske soldat, der med befrielseshæren kom til Tibet og mødte den unge tibetanerpige, der var kommet ud at arbejde som 13-årig, men med sin intelligens havde skabt opmærksomhed hos ledelsen af en kommunistisk celle, der sørgede for, at hun fik en boglig uddannelse. I 1961, under jordreformerne, mødtes de. Han var da politisk instruktør ved sit regiment, hun aktiv i sin landsby. I 1962 blev de gift, og efter militærtiden fik han civil ansættelse, mens hun

Foto: Jonas Alstrøm

Børnene i blandede ægteskaber vælger selv, om de vil defineres som han-kinesere eller som minoritet. De fleste vælger minoriteten, fordi der er mange fordele forbundet med det. Fx har man lettere adgang til at komme på universitetet og mulighed for at få to børn. Den form for forskelsbehandling er ikke altid populær hos han-kineserne.

fik en karriere i kommunistpartiets afdeling Fælles Front.

I dag er de begge pensionister, og hun erklærer, at de af hensyn til hans helbred burde ned i lavlandet, men at de har besluttet at blive i forstadslejligheden i Lhasa, fordi børn og børnebørn kan hjælpe hende med pasningen og de daglige fornødenheder. En beslutning, der også blandes med lidt stolthed over at være en af de 30 modelfamilier i Lhasa: Både ægtepar, børn og svigerbørn er medlemmer af kommunistpartiet – og "vi støtter folk, som støtter partiet, og modsætter os dem, som modarbejder partiet og Tibets udvikling. Vi har set forandringerne i de 40 år, vi har været gift. Blandt andet med trafikforholdene med biler og fly, hvor vi i sin tid måtte til hest eller gå, når vi ville mødes. Den gang i min landsby kendte vi heller ikke noget til kunstgødning eller andre moderne dyrkningsmetoder. Vi havde dårlig såsæd og fik dårlig høst. Nu er der en høj produktion. For tyve år siden kunne vi her i byen heller ikke købe noget, selvom vi havde penge, mens vi nu har køleskab, vandautomat, fjernsynsapparater osv. i lejligheden".

Fru Baizhen fortsætter med at fortælle, at "tidligere ejede vi et hus, men det solgte vi for at skaffe penge til medicin, da hr. Sheng blev syg. Vi skulle den gang bruge 4-500 yuan om måneden til medicin, nu er det 1000. Men vi klarer os, for det får han i pension, mens jeg får 2500 yuan om måneden. Og samtidig er vores børn flinke til at give os store gaver som tv og køleskab. Huslejen er lav – 37 yuan om måneden for vores fire værelser på i alt 90 kvadratmeter – og som pensionister betaler vi ingen skat".

Nils Thostrup